Hei,

ohessa vihdoin valtiovarainministeriön vastine asiassa HE 320/2022 vp talousvaliokunnassa annettuihin asiantuntijalausuntoihin. Aikataulusyistä emme ole pystyneet vastineessamme kommentoimaan kaikkia yksittäisissä lausunnoissa nousseita huomioita vaan olemme keskittyneet erityisesti kommentoimaan keskeisiä lausunnoissa nousseita kokonaisuuksia. Esimerkiksi emme ole tässä lausunnossa kommentoineet lausunnoissa nousseita veroteknisempiä huomioita. Jos talousvaliokunnalle nousee kuitenkin kysymyksiä erityisesti jostain lausuntojen yksittäisistä kommenteista, vastaamme näihin tarvittaessa mielellämme erikseen.

Ohessa on valiokunnan käyttöön myös epävirallinen tiivis kooste tuottokattoasetuksen täytäntöönpanosta muissa EU jäsenvaltioissa. Aineistoa ei ole voitu käytettävissä olevan ajan puitteissa varmistaa virallisten kanavien kautta, vaan se on koostettu julkisesti saatavilla olevista toisen käden lähteistä.
Viime torstain kuulemisessa valiokunnassa esitettiin kysymyksiä liittyen ehdotetun veron suhteesta Ruotsin toteuttamaan tuottokattoon samoin kuin siitä, miksi tuottokattoon nähtiin liittyvän riski sähkön tarjonnan vähentymisestä ja sähköpulasta. Vastaamme näihin kysymyksiin alla.
Ruotsin ehdotus tuottokattoa koskevaksi sääntelyksi
Ruotsin tuottokattoa koskeva lausuntokierroksen jälkeen päivitetty lakiehdotus on julkaistu 19.1.2023. Sen mukainen tuottoarvio on alentunut joulukuussa 2022 julkaistuun esitykseen verrattuna ja tuotto-arvio nyt tammikuussa julkaistussa esityksessä on 150 miljoonaa kruunua.

Ruotsin ehdotettu malli vastaa Suomen ehdotettua voittoveroa suoraviivaisemmin energiahätäasetuksen mukaista tuottokattoa. Toisin sanoen tuottokatto soveltuu vain tilanteessa, jossa tuottajan sähkön myynnistä saama markkinatulo ylittää 1957 kruunua megawattitunnilta (vastaa asetuksen 180 euron tasoa). Raja lasketaan kuukausikohtaisesti, jolloin tuottokatto soveltuu vain, jos markkinatulot kuukausitasolla laskettuna ylittävät tämän rajan.

Ruotsin ehdotetussa tuottokatossa on otettu laajasti käyttöön asetuksen sallimia poikkeuksia. Esimerkiksi useita sähkön tuotantomuotoja on jätetty ehdotuksen soveltamisalan ulkopuolelle, kun taas Suomen voittoverossa tarkoituksena on kohdistaa vero tuottajiin mahdollisimman kattavasti ja tasapuolisesti tuotantomuodosta riippumatta. Ruotsi esimerkiksi rajaa merkittävän osan vesivoimakapasiteetista ehdotetun veron ulkopuolelle – Ruotsin ehdotettu malli kohdistuu vaan 160 megawatin vesivoimakapasiteettiin eli alle yhteen prosenttiin vesivoiman kokonaismäärästä (Ruotsin vesivoiman kokonaiskapasiteetti on yli 15 000 megawattia). Lisäksi myöskin CHP-laitokset on rajattu tuottokaton soveltamisalan ulkopuolelle.
Eroa tuottoarvioissa selittää myös se, että Ruotsi soveltaa tuottokatto lyhyemmältä ajalta (1.3-30.6.2023) perustuslakiin sisältyvän tiukan takautuvan verolainsäädännön kiellon takia. Toteutuksen ajanjakso ei vastaa EU-asetusta (1.12.2022-30.6.2023). Tuottokatto ei siten tule olemaan Ruotsissa voimassa niinä kuukausina, kun sähkön hinta korkeimmillaan. Ruotsissa hinta-alueilla 1 ja 2 ei arvioida sähkön hinnan juuri ylittävän 180 euroa maaliskuusta lähtien eli tuottokatto koskee käytännössä vain hinta-alueiden 3 ja 4 eli Etelä-Ruotsin tuottajia ja sielläkin niiden tuntien määrän jolloin sähkön hinta ylittää 180 €/MWh arvioidaan olevan vähäinen. Lisäksi Ruotsin esitykseen sisältynyt verotuottoarvio ei sisällä valtion kokonaan omistaman Vattenfallin osuutta, joten luvut eivät ole suoraan vertailukelpoisia ehdotetun voittoveron tuottoarvioiden

kanssa. Vattenfallilla on merkittäviä omistuksia muun muassa tuottokattosääntelyn piiriin tulevissa, hinta-alueilla 3 ja 4 sijaitsevissa ydinvoimaloissa.
Vertailussa on lisäksi syytä ottaa huomioon yleisempi julkisen talouden tilannekuva ja mahdolliset kansalliset tavoitteet verotuottojen käyttöön kuluttajille suunnattujen tukitoimien rahoittamiseen. Ruotsissa tukitoimia on käsityksemme mukaan päädytty rahoittamaan erityisesti Ruotsin kantaverkkoyhtiölle syntyneillä merkittävillä pullonkaulatuloilla. Ruotsin tukitoimia on kuvattu esimerkiksi hallituksen esitysluonnoksessa takautuvasta maksettavasta sähköhyvityksestä. Sen mukaan Ruotsissa on päätetty jakaa noin 5 miljardia euroa tukea sähkökäyttäjille kantaverkkoyhtiölle kertyneistä pullonkaulatuloista.
Tuottokattoon liittyvä riski sähkön tarjonnan vähentymisestä ja sähköpulasta
Tuottokatto saattaa vaikuttaa toimijoiden tarjontakäyttäytymiseen usealla tavalla. Tuottokatto saattaisi vähentää tuottokaton piirissä olevien tuotantokustannuksiltaan kalliimpien polttoon perustuvien tuotantomuotojen tarjontaa tilanteissa, joissa sähkön hinta on tai sen ennustetaan olevan korkealla vain lyhyen aikaa, koska laitoksen ylösajon kustannukset saattaisivat ylittää saatavan hinnan tuottokaton jälkeen. Lisäksi tuottokaton täyttymisen tarkasteleminen tuntitasoa pidemmällä aikavälillä kuten kuukausitasolla, joka olisi hallinnollisesti yksinkertaisempaa, voisi käsityksemme mukaan johtaa siihen, ettei tuottajien välttämättä kannattaisi tarjota tuotantoa hyvin kalliin hinnan oloissa, koska se toisi piiriin myös sellaista sähköntuotantoa, jonka hinta on alittanut 180 €/MWh ja siten voisi vähentää tuottajan nettotuloja.

Parhain terveisin
Jari Salokoski

Jari Salokoski
Elinkeinoverotusyksikön päällikkö
Valtiovarainministeriö | Vero-osasto
puh. 02955 30437 | etunimi.sukunimi@gov.fi

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Snellmaninkatu 1 A | Helsinki
PL 28 | 00023 Valtioneuvosto
www.vm.fi | @VMuutiset